

СЕКЦІЯ 5

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

ВЗАЄМОДІЯ СУСПІЛЬСТВА, БІЗНЕСУ І ВЛАДИ
ЯК МЕХАНІЗМ «БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ»INTERACTION OF SOCIETY, BUSINESS AND GOVERNMENT
AS A «BUSINESS-PROCESS» MECHANISM

Розвинута співпраця, партнерство, постійний конструктивний діалог, суспільна дискусія, координація зусиль та всього комплексу ресурсів суспільства, бізнесу і влади дає на сьогодні змогу досягнути стратегічної мети захисту економічної безпеки України та подальшого розвитку суспільства за євроінтеграційним вектором навіть в умовах війни з рашистами.

На даний час в Україні не існує прийнятого для всіх сторін чіткого механізму чи установленої формули подібної, вкрай необхідної для подальшого розвитку, громадянської колаборації. Однак вже є достатньо великий ряд перевірених практикою позитивних прикладів, що дають можливість залучити якомога більше необхідних ресурсів для забезпечення економічної безпеки країни, а також паралельно охопити широкий спектр соціальних, економічних, екологічних, інформаційно-комунікаційних і інших важливих завдань, подолати умовні та реальні бар'єри й у подальшому ефективно вирішувати важливі суспільні завдання глобального розвитку.

Аналізуючи досвід впровадження реформ в Україні, варто зазначити, що відсутність ефективного діалогу між суспільством, бізнесом та владою значною мірою впливає на кінцевий результат. При формуванні систем управління якістю діяльності механізму взаємодії суспільства, бізнесу і влади спонукає виробити процесний підхід. Відповідно, ми пропонуємо розглядати взаємодію суспільства, бізнесу і влади, як механізм «бізнес-процесу» (Business Process). Взаємодія суспільства, бізнесу і влади, як механізм «бізнес-процес» має стати візією позитивного впливу на економіку країни в цілому.

Виходячи з обґрунтованої актуальності цієї проблематики, нагальною необхідною постає розробка загальних принципових рекомендацій щодо налагодження результативних механізмів взаємодії суспільства, бізнесу і влади для застосування в цьому доволі складному та нелінійному процесі.

Ключові слова: механізм, взаємодія, влада, суспільство, бізнес, процес, «бізнес-процес».

Developed cooperation, partnership, constant constructive dialogue, public discussion, coordination of efforts and the entire complex of resources of society, business and government today make it possible to achieve the strategic goal of protecting the economic security of Ukraine and the further development of society along the European integration vector, even in the conditions of war with the rashists.

At the moment, there is no clear mechanism or established formula for such civil collaboration, which is absolutely necessary for further development, acceptable to all parties in Ukraine. However, there is already a sufficiently large number of positive examples proven by practice, which make it possible to attract as many necessary resources as possible to ensure the economic security of the country, as well as to simultaneously cover a wide range of social, economic, environmental, information and communication and other important tasks, to overcome conditional and real bar and in the future to effectively solve important social tasks of global development.

Analyzing the experience of implementing reforms in Ukraine, it is worth noting that the lack of an effective dialogue between society, business and the government has a significant impact on the final result. In the formation of quality management systems, the interaction mechanism of society, business and government prompts to develop a process approach. Accordingly, we propose to consider the interaction of society, business and government as a mechanism of the «business process» (Business Process). The interaction of society, business and government as a «business process» mechanism should become a vision of a positive impact on the country's economy as a whole.

Based on the well-founded relevance of this issue, it is urgently necessary to develop general principled recommendations for establishing effective mechanisms of interaction between society, business and government for use in this rather complex and non-linear process.

Key words: mechanism, interaction, power, society, business, process, «business-process».

УДК 351.712.4
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.34.15>

Денисюк Л.М.
аспірантка
Класичний приватний університет

Постановка проблеми. Реформа з децентралізації системи управління, що була проведена в Україні, далеко не всюди привела до влади на місцях людей здатних брати на себе відповідальність й хоча б мінімально фахових за рівнем підготовки. Не виключенням є випадки, коли замість фахових керівників на

чолі органів місцевого самоуправління різного рівня стали популісти, до того ж авторитарного спрямування. Згідно основних постулатів даної реформи, місцева влада отримала набагато більше прав і можливостей, але в контексті цього часто взагалі не несе правову відповідальність за прийняті управлінські рішення.

Крім того, завдяки недостатній продуманості деяких положень реформи, не всі органи місцевого самоуправління проводять реальний діалог з громадянським суспільством, а тиск владних інституцій в регіонах на бізнес інколи навіть збільшився у порівнянні з попереднім періодом.

Необхідно констатувати – не завжди органи місцевого самоуправління є компетентними в широкому колі питань управління, налаштовані на діалог з громадянським суспільством та сприяють розвитку бізнесу.

Схожою за деякими параметрами є проблема не тільки в регіонах, а й і в плані функціонування загальнодержавної системи управління. Інтенсивному розвитку економіки вкрай заважає, як правило, суто декларативний характер взаємодії суспільства, бізнесу і влади, що робить його беззмістовно-формалізованим та не дає позитивного результату.

При цьому стан війни значно посилив негативний ефект від цього, фактично зробивши його кумулятивним для економіки.

Тому вбачається нагально необхідним вироблення ефективного механізму взаємодії на всіх рівнях суспільства, бізнесу і влади, що наповнило б місцеве самоуправління реальним змістом, сприяло б зростанню економіки, а також дозволило би оптимізувати загальнодержавну систему управління в умовах протистояння російської агресії.

Мета. Ввести як в науковий обіг, так й для використання в практиці публічного адміністрування дефініцію механізм «бізнес-процесу» в новій парадигмі, а також розглянути взаємодію суспільства, бізнесу і влади як даний механізм, що має візію позитивного впливу на розвиток економіки та оптимізацію системи публічного адміністрування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різним аспектам взаємодії суспільства, бізнесу і влади присвячено ряд достатньо змістовних наукових праць українських дослідників. Серед них слід особливо виокремити таких науковців, як: В. Бебик, А. Бержанір, В. Геєць, М. Головатий, С Грищенко, Н. Діденко, А. Зінченко, О. Канова, В. Маслов, К. Павлюк, О. Пасхавер, О. Пильтяй та інші.

Цінними є роботи Ф. Рудича, присвячені проблематиці становлення громадянського суспільства в Україні, невід’ємною чого є побудова партнерських взаємовідносин і співробітництва між суспільством, бізнесом та владою.

О. Біла, О. Шевченко, В. Жук в своїй глибокій аналітичній доповіді дають змістовний аналіз даної проблематики в контексті регіональної політики.

Значний як науковий, так і практичний інтерес представляють роботи західних науковців,

які глибоко досліджували багатоаспектну проблематику взаємодії в трикутнику «суспільство, бізнес, влада», в тому числі застосування даного партнерства в розвитку японських гігантів високотехнологічної індустрії. Перш за все, необхідно назвати таких дослідників, як Д. Блондал, Х. Ван Хам Е. Гайле-Саркане, К. Греве, М. Дубікіс, Д. Купеньян, Д. Лайкер, Д. Ленглі, Д. Мейер, Р. Моен, К. Нолан, Т. Нолан, К. Норман, Л. Провост, М. Розе, М. Розе, Н. Тагью, Г. Ходге, та інших.

При вивченні досліджуваної проблематики нами також були використані надзвичайно фактологічно насичені інформаційно-аналітичні збірники з тематики державно-приватного партнерства, що видаються в ряді європейських країн.

Виклад основного матеріалу. Питання державно-приватного партнерства в Україні регулюються базовим Законом України «Про державно-приватне партнерство». Він визначає організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі. Одночасно окремі правові форми державно-приватного партнерства регулюються низкою законодавчих актів, зокрема: Цивільним та Господарським кодексами України, Законами України «Про концесії», «Про угоди про розподіл продукції», «Про оренду державного та комунального майна», «Про управління об’єктами державної власності», «Про інвестиційну діяльність», «Про ціни та ціноутворення» та іншими.

Однак діюче законодавче регулювання державно-приватного партнерства має, як і во всіх розвинутих державах, не більше ніж рамковий характер. Воно не охоплює, і за визначенням не може охоплювати, весь надзвичайно складний і нелінійний комплекс відносин сторін, що став ще більш складним в умовах воєнного стану. Виходячи з цього, слід констатувати, що вузько законодавчий підхід до цієї проблеми на дасть бажаного ефекту, а її вирішення потребує виключно всеохоплюючих системних заходів.

Війна внесла величезні зміни як у життя країни в цілому, так і в життя всіх пересічних громадян. Достатньо назвати лише такі основні фактори, як втрата великою кількістю громадян України близьких людей, домівок, роботи, відсутність стабільності та елементарної безпеки, значне зниження рівня та якості життя для практично всього населення України. Війна також кардинально змінила саму усталену життєву філософію українців, значною мірою переформатувала їх традиційні цінності та звички через призму народженого нею

нового світосприйняття. Наразі перед нами все більш явно повстає феномен появи завдяки війні якісно нового українського суспільства, що за рядом головних характеризуючих ознак суттєво відрізняється від старого (навіть недавнього періоду 2014-2022 рр.).

Надзвичайно великого удару російська агресія та тимчасова окупація частини українських земель завдала економіці України, включаючи приватний бізнес – від малого сімейного до найбільших фінансово-промислових корпорацій. При цьому для поновлення вітчизняної економіки з перспективою її подальшого активного зростання знадобиться не тільки значний час, але й, що навіть більш важливо, принципово нові підходи. Старі механізми державно-приватного партнерства, які й до того не відзначалися значною результативністю, в нових умовах взагалі працювати не будуть. І аксіомою при цьому є те, що для процесу відновлення економіки суто економічних заходів буде вже недостатньо, необхідно підходити до вирішення цього надважливого питання з позицій системного планування.

Суспільство, бізнес і влада під час війни повинні бути об'єднані однією метою – захистити країну від агресії і відновити територіальну цілісність України. Громадський сектор, як і значна частина бізнесу, з початку війни активно залучені до підтримки Збройних сил та забезпечення гуманітарної допомоги населенню, скорішого відновлення України в цілому. Фактично вони стали ще одним, паралельним, фронтом українського Опору російським окупантам.

Незважаючи на виклики воєнного часу, євроінтеграційний курс як влади, так і суспільства не тільки залишається повністю незмінним, але й набув нового потужного імпульсу. Звичайно, особливо сприятливим фактором у цьому є те, що Євросоюз, як і весь цивілізований світ, підтримує Україну у протистоянні з російськими наступниками нацистів. Війна об'єднала всі верстви українського суспільства, вони навчилися жити, працювати і успішно займатися бізнесом в умовах війни.

Ряд наукових праць вітчизняних та іноземних дослідників описують відчутний позитивний ефект від взаємодії суспільства, бізнесу і влади в різних країнах. В їх взаємодії вбачається, в тому числі, ефективний шлях до подолання корупційної складової, що наразі є однією з головних проблем розвитку України та успішності її євроінтеграційних заходів. Фактично дана взаємодія є частиною загального євроінтеграційного курсу, що наближає Україну до повноцінного членства в ЄС та Північноатлантичному альянсі.

Під час війни вже з'явився позитивний досвід взаємодії суспільства, бізнесу і влади хоча він поки що має в основному фрагментарний характер. Тому особливо нагальною постає необхідність подальших наукових досліджень з даної тематики, удосконалення законодавчої бази державно-приватного партнерства та розробки науковцями нових дієвих механізмів взаємодії з використанням вже наявного позитивного практичного досвіду

На нашу думку, у подальшому доцільно розглядати всю систему взаємодії суспільства, бізнесу і влади в якості механізму так званого «бізнес-процесу» (англ. *business-process*) в безперервному циклі зворотного зв'язку. Саме у цьому розумінні дана дефініція вперше нами використовується в науковому обігу.

При цьому функціонуючий механізм «бізнес-процесу» має вхідний продукт, до якого додає вартість до нього і в результаті виробляється необхідний кінцевий продукт.

Ефективно діючий одночасно в інтересах суспільства, бізнесу і влади «бізнес-процес» дасть можливість реалізувати в повному обсязі масштабну програму післявоєнного відновлення і подальшого інтенсивного зростання економіки України.

Головними заходами подібної програми слід назвати наступні:

- системна відбудова всіх постраждалих від війни секторів економіки в цілому;

- відновлення зруйнованої і пошкодженої критичної інфраструктури, медичних і освітніх заходів тощо;

- побудова принаймні тимчасового житла для всіх жертв війни, які його терміново потребують;

- реалізація повної відбудови зруйнованих окупантами населених пунктів, включаючи такі великі міста, як Маріуполь.

Також її невід'ємними складовими мають бути наступні євроінтеграційні заходи:

- продовження системних євроінтеграційних реформ за всіма стратегічними напрямками;

- повне приведення національного законодавства у відповідність до норм ЄС.

Дана програма має стати у певному сенсі українською «національною толокою», яка реально об'єднає суспільство, бізнес і владу для досягнення спільної поставленої мети відновлення України після війни та її повноцінного входження до всіх загальноєвропейських та євроатлантичних структур.

Однією з головних причин того, що Україна в цілому зуміла перебудувати економіку для протистояння повномасштабній російській агресії стало об'єднання суспільства, бізнесу

і влади для спільної перемоги над окупантами (навіть зважаючи на те, що воно мало переважно спонтанний, а не системний характер).

Україна вистояла важкою ціною і наблизити перемогу, а згодом реалізувати програму відновлення України після війни можна тільки за умови, коли суспільство, влада і бізнес партнерськи співпрацюватимуть чітко та злагоджено, як єдиний загальнонаціональний механізм.

Саме тому необхідно глибоко вивчити і зрозуміти принципи ефективного функціонування даного механізму. З даною метою необхідним вбачається вироблення і узгодження всіма сторона взаємодії загально-методичного процесного підходу.

Висновки. Необхідно зробити висновок, що слід розглядати взаємодію суспільства, бізнесу і влади в усіх її проявах, як механізм так званого «бізнес-процесу». Останній має вхідний продукт, до якого додається вартість і в результаті виробляється необхідний кінцевий продукт. Саме даний механізм повинен забезпечити економічну безпеку України, стабільність функціонування економіки в умовах широкомасштабної війни, а також сприяти реалізації євроінтеграційного курсу.

ЛИТЕРАТУРА:

- Бержанір А.Л. Інституційна підтримка соціальної відповідальності бізнесу як необхідна передумова його розвитку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 1. С. 12-14.
- Держава і громадянське суспільство: партнерські комунікації у глобальному світі : [навч.-метод. посіб.] / В. Бебик та ін. ; за ред. В. Бебика. Київ : Інститут громадянського суспільства, 2006. 248 с.
- Геєць В.М. Про єдність і суперечності у розвитку суспільства, держави та економіки. *Економіка України*. 2012. № 10. С. 4–23; № 11. С. 4-22.
- Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. Київ, 2009. 864 с.
- Головатий М. Політико-правові аспекти взаємодії демократичної держави й громадянського суспільства. *Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні*. Київ, 2001. Т. 1. С. 25-26.
- Грищенко С. Підготовка та реалізація проєктів публічно-приватного партнерства : Практичний посібник для органів місцевої влади та бізнесу. Київ, 2011. 140 с.
- Громадянське суспільство в сучасній Україні: специфіка становлення, тенденції розвитку / Ф.М. Рудич та ін. ; за ред. Ф.М. Рудича. Київ : Парламентське видавництво, 2006. 412 с.
- Держава та регіони: від патерналізму до партнерства : [аналіт. доп.] / С.О. Біла та ін. ; за ред. С.О. Білої. Київ : НІСД, 2010. 64 с.
- Діденко Н. Г. Державне управління і соціальне партнерство: актуальні проблеми теорії і практики : монографія. Донецьк, 2007. 404 с.
- Зінченко А. Г. Корпоративна соціальна відповідальність 2005–2010: стан та перспективи розвитку. Київ, 2010. 56 с.
- Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації національної стратегії розвитку громадянського суспільства в Україні 2016-2020/2016-2020. Київ, 2016. 280 с.
- Канова О.А. Основні аспекти державно-приватного партнерства. *Управління розвитком*. 2011. № 21 (118). С. 147-150.
- Маслов В.О. Сутнісна характеристика моделей державно-приватного партнерства. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2021. № 1. С. 173-178.
- Павлюк К.В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави. *Наукові праці КНТУ*. 2010. № 17. С. 10-19.
- Великий український капітал: взаємовідносини з владою і суспільством / О. Й. Пасхвер та ін. Київ, 2007. 130 с.
- Blondal J. R. International Experience Using Outsourcing, Public Private Partnerships and Vouchers. Arlington VA: IMB Centre for the Business of Government, 2005. 48 p.
- Building Better Partnerships: Executive Summary. London : IPPR, Commission on UK Public Private Partnerships, 2001.
- Dubickis M., Gaile-Sarkane E. Transfer of know-how based on learning outcomes for development of open innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, Vol.12. №1. 2017. P. 965-970.
- Hodge G. A., Greve C. Public Private Partnership: An International Performance Review. *Public Administration Review*. Vol.67. № 3. 2007. P. 545-558.
- Liker J., Meier D. The Toyota Way Fieldbook. New York, 2005. 496 p.
- Neuman W. Russell. The Paradox of Mass Politics Knowledge and Opinion in the American Electorate. Cambridge, Massachusetts and London, England, 1986. 237 p.
- Rother M. Toyota kata: managing people for improvement, adaptiveness, and superior results. New York, 2010. 306 p.
- Van Ham H., Koppenjan J. Building Public Private Partnerships: Assessing and Managing Risks in Port Development. *Public Management Review*. Vol.4. №1. 2001. P. 593-616.
- Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384. / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/384-2011-%D0%BF%40> (дата звернення: 19.06.2023).
- Пильтяй О.В. Сучасні концепції та підходи до визначення державно-приватного партнерства. *Економіка. Управління. Інновації*. 2011. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2011_2_40 (дата звернення: 20.03.2023).
- Про державно-приватне партнерство : Закон України від 1 липня 2010 р. № 2404/2010 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення: 19.06.2023).